Backmans kassaskåp.

Man ser ibland i annonser i tidningarna att tillverkare av brandsäkra kassaskåp, förvaringsskåp för kartotek och liknande, bekantgöra resultat av brandprov med sådana skåp. Proven ha då oftast utförts under officiell kontroll, och utförliga intyg ha utfärdats, men det som nog allra mest fångar allmänhetens intresse är, när annonsen visar hur de handlingar, sedlar och andra föremål som förvarats i skåpet äro fullständigt intakta även efter ett hårt brandprov i hög temperatur under många timmar. Detta sätt att praktiskt visa ett fabrikats motståndskraft mot eld är ett gammalt pålitligt sätt.

Från Kungl. Myntkabinettet överlämnades till Tekniska Museet år 1949 några bankosedlar, som med vidhäftat intyg skänktes till Myntkabinettet av Kommendörkapten G. Lilliehöök. Intyget lyder sålunda: *»År 1858, den 21 Julii hafva närslutne Banko Sedlar, neml. Nr 34 788 af 24/4 47 å 8 Skill. och 19 670, 5/7 1803 å 10 Koppar Skill., varit inlagde uti ett af Smedsmästaren J. F. Backman förfärdigadt Jernskåp, hvilket, till utrönande af denna sorts Jernskåps uthållighet i eldfara, blifvit å Ladugårdsgärdet uti 3ne timmars tid, med åtgång af 4 famnar ved, förbrändt.»* De bevarade sedlarna äro alldeles oskadade, och ha nu hamnat i Tekniska Museets byggnad, som icke ligger långt från den plats, där järnskåpet undergick brandprovet. Detta väckte på sin tid rätt stor uppmärksamhet och en »Notarial Attest» om händelsen utfärdades och trycktes på baksidan av en priskurant i litografi. Den var undertecknad av notarius publicus I. H. Ritterberg. Ett exemplar finns i Tekniska Museets arkiv. Texten lyder:

År Adertonhundra Femtio Åtta, den Tjugöförsta Juli, uppå anmodan af Klensmedsmästaren här i Staden Herr J. F. Backman, har jag Johan Henric Ritterberg, Notarius Publikus i Stockholm, å Embetets vägnar, öfverwarit, jemte nedanskrifne Wittnen, det förbränningsxperiment, som å Ladugårdsgärdet, till venster nära Ladugårdslands Tullen, af Herr Backman anställdes med ett Kassaskåp det Han anmälde vara af Honom brandfritt förfärdigadt.

Den mig af Honom updragna Förrättning började dermed, att Han för mig stående skåp, sammansadt af dels smidt och dels af valsadt Jern, hållande en och öfrige Tillstädesvarande förevisade ett på 2ne stenmurar på öppna marken höjd af En och En half aln, bredd En och En Åttondels aln och djup Tjugotre Tjugofjerdeles aln, allt på yttersidan, och blefv i det öppnade Skåpet inlaggde diverse, dels inbundna, dels i pappersband häftade räkenskapsböcker Tretton lösa Pappersark, hvardera med flera stora lacksigiller påtryckta, Trenne stycken Bankens sedlar samt ett Silfver Fickur, Hvarefter den Wedhög af Gran, efterhand ökad till Fyra Famnar och utaf hvilken var på alla sidor omgifvet, kl. 12[40] e.m. antändes och inom få ögonblick stod i full låga. Stockholm ut supra.

L.S. In fidem J. H. Ritterberg Not[s] Pub[s].

J. C. Forslund	*P. O. Norin*	*E. Ericsson*	*C. J. Lundgren*
Tull Inspector	*f. d. rådman*	*OrgelnistElev*	*Tapetserarmästare*

På förebeskrifne dag den 21 Juli 1858, kl. 5^{40} e.m., efter 3 timmars oafbruten bränning, afsläcktes elden i den härförut anförde Wedhögen, och sedan det i högen inneslutne Skåpet hvarmed Experimentet företagits, blifvit genom påösning af vatten afsvalnadt så att det kunde vidröras, framlemnade jag de 3^{ne} Nycklarne, som till mig blifvit, efter sakernas inläggning i Skåpet, överlemnade och lät i min närvaro, å Embetets vägnar och af en större samling personer Herr Backman öppna detsamma och de 2^{ne} lådorne deri och sakerna derutur efter hand framtagne och besigtigade, hvarvid befans

Att alla sakerne voro fuktigt varma, och invärtes och utvärtes fullkomligt oskade, samt allt papper bundet så väl som löst, till färgen oförändrat, liksom skriften, och var sjelfva det inlagda fickuret i full gång och ännu riktigt visande. De å vissa af papperen satta sigiller voro uppmjuknade. Sålunda vara besigtigadt och befunnit, intyga vi, Alla vid förebeskrifne tillfälle närvarande.

Stockholm ut supra L.S. In fidem J. H. Ritterberg, Not^{s} Pub^{s}.

G. H. Ehrenhoff *Kassör i R. St. Bank.*	*P. O. Norin* *f. d. rådman*	*Carl Fr. Åderman* *Kamrerare*
Joh. Aug. Lundwall *Kryddkramh.*	*Reinh. W. Ramstedt* *KlädesFabriksId.*	*J. C. Forsslund* *Tull Inspektor*
Joh. Jac. Roos *Klädesfabr. i Norrköping*	*Carl Fr. Ericksson* *Handlande*	*J. W. Smitt* *Grosshandlare*

Klensmedmästaren J. Fr. L. Backman (f. 1830, d. 1896) blev fabrikör, riddare av Vasaorden samt Kungl. Hovleverantör. I Stockholm hade han grundat kassaskåpsfabriken år 1854 vid nuvarande Stora Badstugatan 10, vilken troligen varit den äldsta i branschen här i landet. Backmans kassaskåp vunno erkännande. Vid världsutställningen i London 1862 erhöllo de »Honourable Mention», vid industriutställningen i Stockholm 1866 första pris (silvermedalj) och 1868 två silvermedaljer. På utställningen i Köpenhamn 1872 fingo de »Hæderlig Omtale» och i Wien 1873 »Fortschrittsmedaille». På Stockholmsutställningen 1897 utställdes Backmans dyrkfria kassaskåp, depositionsfack och kassavalvsdörrar. Han fick samma år mottaga medaljen »Illis quorum meruere labores».

Kassaskåpen voro av utmärkt hög kvalitet, och i en skrivelse angående »tjuveri» från slutet av 1800-talet framhölls, att svenska tjuvar ännu inte uppnått samma mästerskap som de utländska, men dock voro »temligen försigkomne». »Likväl har man», slutar skrivelsen, »ännu icke försport att något af de Backmanska kassaskåpen blifvit af dessa herrar reviderade.»

Fabrikens grundare har fått sitt porträtt uppsatt på Hantverksföreningen i Stockholm. Porträttet är utfört av den kände litografen C. O. Cardon och signerat år 1893.

Ett av Backman tillverkat kassaskåp, försett med sinnrika låsanordningar, skönt utstyrt och dekorerat enligt dåtidens smak användes sedan 25 år som kassaskåp för Tekniska Museet och fungerar fortfarande fullt tillfredsställande. Museet hade 1925 annonserat efter ett begagnat kassaskåp, då medel inte fanns

för att inköpa ett nytt. Det enda svar som kom erbjöd till inköp ett skåp av Backman, och det var givet att köpet kom till stånd dels ur museal synpunkt, dels ur rent praktisk synpunkt. Kassaskåpet torde nog aldrig bli utslitet i museets tjänst.

Ännu en sak är av visst intresse i detta sammanhang. Det ovannämnda och citerade intyget är fäst vid bankosedlarna med en knappnål, som av allt att döma icke rubbats från sin plats och som således kan dateras till senast år 1858. Detta är i och för sig icke någon hög ålder för en knappnål. Nålen är gjord på det traditionella sättet, att huvudet stukats fast och rundats på skaftet och består av ungefär två varv av en mässingsspiral. Skaftet är givetvis även av mässing och hela nålen är förtent. Man kan utan risk låta sådana nålar sitta kvar i papperet, ty de varken ärga som oförtenta mässingsnålar stundom göra eller rosta som knappnålar av stål, även om dessa försetts med en ytbehandling. I detta sammanhang finns det anledning att varna för att låta pappersklämmor, gem, sitta kvar på gamla handlingar. Det har visat sig att de även i torra arkiv förr eller senare rosta och skada papperet. De äro ju också närmast avsedda för tillfällig sammanhäftning av papper och handlingar och icke för arkiverade dokument.

Torsten Althin.